

Ad ultimum, id est Scetus docet corpus Christi de facto poni in Eucharistia per adductionem quia de facto supponitur productum...

267 Tercio dicendum est potuisse Deum ante Incarnationem hoc esse ante unionem humanitatis ad Verbum factam in utero Virginis modo naturali...

268 Sed Obiectis impossibile est, quod aliquid incipiat esse, postquam fuit, sed si Christus potuisset esse in Euch. ante Incarnationem...

269 Quarta tandem dicendum est, quod Eucharistia sic ex hypotesi instituta ante Incarnationem factam cum modo naturali esse ejusdem rationis cum Eucharistia...

270 Quarta tandem dicendum est, quod Eucharistia sic ex hypotesi instituta ante Incarnationem factam cum modo naturali esse ejusdem rationis cum Eucharistia...

271 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

272 Hoc factum mysterium petiit convertere totius substantiam panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi Domini...

273 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

274 Quia tota substantia secundum omnes suas partes in aliam substantiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere...

ritia praecedens, & effectio accidentalis, non terminata ad substantiam corporis Christi, sed ad modum essendi accidentalem...

269 Sed contra hanc solutionem rursus instans, quia si praecederet corpus Christi in Eucharistia, & postea adhuc postea concipi...

270 Quarta tandem dicendum est, quod Eucharistia sic ex hypotesi instituta ante Incarnationem factam cum modo naturali esse ejusdem rationis cum Eucharistia...

271 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

272 Hoc factum mysterium petiit convertere totius substantiam panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi Domini...

273 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

274 Quia tota substantia secundum omnes suas partes in aliam substantiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere...

275 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

276 Petes. an saltem desitio panis secundum se considerata dici possit annihilatio; Scotus e passim affirmat cum Scoto lo. et quod si transitus panis ab esse ad non esse secundum suam naturam...

277 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

est. Confirm. quia institutio, quae est de facto, non connotat, neque infert actionem productivam corporis Christi, qualis esset in eo casu...

170 Resp. negando consequentiam, ut enim esset sacramentum ejusdem rationis cum Eucharistia de facto instituta, sufficit, ut supponeretur Deus in istiusmodi illa verba se dicenda...

171 Resp. concedendo non futuram in eo casu conceptionem, & formationem proprie loquendo, ut de facto, sed dicitur conceptio, & formatio corporis propter locum, in quo fieret, quia fieret in utero...

172 Hoc factum mysterium petiit convertere totius substantiam panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi Domini...

173 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

174 Quia tota substantia secundum omnes suas partes in aliam substantiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere...

175 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

176 Petes. an saltem desitio panis secundum se considerata dici possit annihilatio; Scotus e passim affirmat cum Scoto lo. et quod si transitus panis ab esse ad non esse secundum suam naturam...

177 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

178 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

179 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

tiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere, conversio enim, ut sic, importat solam terminorum habitum, abstrahendo a subiecto...

170 Resp. negando consequentiam, ut enim esset sacramentum ejusdem rationis cum Eucharistia de facto instituta, sufficit, ut supponeretur Deus in istiusmodi illa verba se dicenda...

171 Resp. concedendo non futuram in eo casu conceptionem, & formationem proprie loquendo, ut de facto, sed dicitur conceptio, & formatio corporis propter locum, in quo fieret, quia fieret in utero...

172 Hoc factum mysterium petiit convertere totius substantiam panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi Domini...

173 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

174 Quia tota substantia secundum omnes suas partes in aliam substantiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere...

175 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

176 Petes. an saltem desitio panis secundum se considerata dici possit annihilatio; Scotus e passim affirmat cum Scoto lo. et quod si transitus panis ab esse ad non esse secundum suam naturam...

177 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

178 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

179 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

QUESTIO DUODECIMA.

An Corpus & Sanguis Christi ponatur sub speciebus panis, & vini per veram, & propriam conversionem substantialem, quae sit Transubstantiatio.

272 Hoc factum mysterium petiit convertere totius substantiam panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi Domini...

273 Hic autem advertendum est cum Scoto quod, ro. ab initio, & iam notavimus, de Gen. & Corrupt. q. 1. ar. 2. n. 3. 1. 4. conversionem in communi primo dividi in accidentalem, & substantialem...

274 Quia tota substantia secundum omnes suas partes in aliam substantiam convertitur, & hanc adhuc proprie dicitur convertere...

275 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

276 Petes. an saltem desitio panis secundum se considerata dici possit annihilatio; Scotus e passim affirmat cum Scoto lo. et quod si transitus panis ab esse ad non esse secundum suam naturam...

277 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

ARTICULUS PRIMUS.

Quas, & quot ad veram Conversionem requirantur.

274 Primo itaque, ut a facillimis, & communiter concessis, exordiamur, ad veram, & realem conversionem requiritur sit inter duos terminos positivos, quorum unus habeat rationem termini a quo, alter termini ad quem...

275 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

276 Petes. an saltem desitio panis secundum se considerata dici possit annihilatio; Scotus e passim affirmat cum Scoto lo. et quod si transitus panis ab esse ad non esse secundum suam naturam...

277 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

278 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

279 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

280 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

281 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

282 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

283 Ex qua prima conditione ad veram, & realem conversionem requisita breviter resolvi potest illa difficultas, quam tractat Doctor 4. dist. 11. q. 3. ad 2. quod est de qua Scholastici praesertim tot implent paginas...

ra Gavatus disp. 3. q. 6. c. 2. ubi dicit, quod licet major pars Scoti-
stam opinetur, Scotum in hac re problematicum fuisse, ut ex eo
provenit, quia non distinguit inter definitionem, & conversionem
panis, quae duo si distinctae, ut facere debebant, nunquam
negarentur, definitionem panis secundum se consideratam vetē,
& proprie annihilationem esse dicendam.

277. Verum omnino negari nequit, Scotū in hac re problema-
ticum fuisse, siquidē loc. cit. lit. D. expresse, & ex instituto assignat
modū, quo defendi possit, definitionem panis non esse annihilatio-
nem, quia nimirum terminus annihilationis debet esse omnino pu-
rum nihil, hoc est negatio extrā genus, scilicet extrā omne positi-
vum, sive hoc sit subiectum, quod dicitur privatum secundum il-
lam negationem, sive disparatum, quod includat illam negationē
in proposito autē negatio existentia panis est hic per se terminus
definitionis, ut scilicet in termino positivo succedat, & ideo de-
finitio panis non potest proprie dici annihilatio, de eius ratione est
quod ad negationē extrā genus terminetur, hoc est, ad negationē
quae in nullo positivo salvetur, Et quādo dicitur, per accidens esse,
quod cū ista definitione panis concurreat positio corporis Christi sub
eodem accidebatibus, potest enim primum separari a secundo. Et
Doct. hanc rationem existimari poterit urgentiorem pro alia pro-
blematis parte, non tamen dicit, omnino convincere; comōdē
enim dissolvi potest dicendo quod est ex natura rei, & absolute
loquendo haec duo non sint cōnexa, ut ad definitionem panis sequat
positio Christi sub eius accidentibus, de facto tamen hic ordo
est statutus Deo, ut ex vi definitionis panis incipiat esse corpus
Christi sub eius accidentibus, & ut cum definitione panis, & vini
conjunctione sit corpus, & sanguis Christi, unde sicut ordo formae
ad subiectum, in quo naturaliter desinit, impedit, quod eius desin-
tio sit annihilatio, ita ordo corporis ad panem, vel sanguinis ad
vinum, licet ex natura rei, & absolute loquendo sit contingens;
de facto tamen stante tali ordinatione, quod incipiat hic esse cor-
pus Christi ex vi definitionis panis, potest aliquo modo dici per
se, & impedire, quin panis, & vini desitio sit annihilatio.

Constat tamen, quia ut notat Hiquies *dist. 11. q. 4. in fine*, panis
substantia desinit esse ex vi conversionis, & non per annihilatio-
nem, ut atterit Doct. in secunda conclusione, & consequenter
negatio simpliciter essendi non inducitur per se primo, ut in
annihilatione contingit, sed ut includitur in negatione, qua afficit ter-
minum ad quem, ut incompossibile termino a quo conversionis;
ad annihilatioem autem requiritur ut talis negatio simpliciter in-
ducatur primo, & per se, ut abstrahit ab omni subiecto, quā dispa-
ratum, quod non invenitur in proposito, Unde etiam Hiquies ibi
concludit, hanc quaestionem reduci tandem ad quaestionē de no-
mine, quid nimirum importet desitio rei, quae dicitur annihilatio;
si enim extendatur ad significandā omnē desitionem totius quod
ad se, & inclusa quāno, modoque haec succedat, sic desitio panis in
Eucharistia utique annihilatio dici potest, quia nihil omnino eius
substantia manet, si verō sumatur pro tali desitione, cuius terminus
est purum nihil, & negatio extrā genus, hoc est, extrā omne
positivum, sive subiectum, quod dicitur privatum secundum il-
lam negationem, sive disparatum, quod includat illam negationē
in rigore accipiendā, ut ex *Sc. loc. cit. lit. D.* desitio panis in
Eucharistia annihilatio dici nequit, quia negatio existentiae panis non
inducitur per se primo, nec est extrā omne subiectum, sed afficit
terminū ad quē conversionis, ut incōpossibile est termino a quo.

278. Et hanc eandem doctrinam assertit Doct. in Reportatis *dist.*
11. q. 4. in corpore quart. ubi dicit, quod substantia panis non an-
nihilatur, & quod eius desitio non est annihilatio, quia creatio, &
annihilatio sunt per se oppositae conversiones; igitur idē est terminus
a quo unius, & ad quem alterius, sed terminus a quo creationis est
nihil, hoc est non est aliquis terminus positivus corruptus, sed ne-
gatio mera extrā genus; igitur terminus ad quē annihilatioem erit
omnino non ens, ut negatio extrā genus, sed negatio panis in
conversione est negatio in corpore Christi, & non omnino extrā
genus; ita dicitur Doct. ibidem, per quam doctrinam solvi pos-
sunt, quae quaeque asserti solent a Scot. pro alia problematica parte;
quam etiam lateo posse probabiliter defendi, quia ad huc per eā
optimē salvantur omnia, quae de hoc sacramento fides docet, licet
enim dicat, panem annihilari, cū desit, adhuc tamē admittit,
panem converti in corpus, & vinum in sanguinem afferens, meta-
physicē loquendo cum conversione posse stare annihilationem;
dupl. enim transitum in panem considerat, quia duplex terminus
ad quem ei succedit, unus negativus, & est nihil sub aliis positi-
vis, & est entitas, vel positio corporis, & sanguinis Christi sub
speciebus; ratio illius panis annihilatur, ratione verō istius con-
vertitur, & transubstantiatur corpus Christi; Et sicut in naturali-
bus transmutationibus, ut cū ex aere fit aqua, quamvis aer cor-
rumpatur, eiusque desitio vera sit corruptio, nihilominus verē ad-
huc dicitur aer converti in aquam; ita in proposito quamvis panis
annihilatur, eiusque desitio sit annihilatio, cum hoc adhuc salva-
tur, quod panis convertatur in corpus Christi, & cū omnes uno
ore fateantur, ita se habere panem post conversionē, ac si omnino
annihilatus esset, quia nihil eius substantia manet, ad quaestionem

panē de nomine pertinet, ut Rada quoque faceret *loc. cit.* quod eius
desitio dicitur annihilatio, vel non, quando quidem etiam in hac
sententia annihilatio conversionem non excludit; & haec sufficiat
pro pura quaest. de nomine, qualis est ista, ut etiam testatur P. de
disp. 44. q. 6. in fine, & Card. de Lugo *disp. 7. sec. 12.* ubi etiam faceret
cum Lulio Turciano *opusc. 1. §. disp. 1. dub. 1. §.* sententiam afferentē,
panem annihilari in sensu jam exposito nulla censura Theologi-
ca esse dignam, quia verē salva quaeque de hoc sacramento
fides docet, & solū metaphysicē disputat de natura annihilationis,
quam contendit, stare posse cum conversione rei, annihilatae
in aliam sibi succedentem, quod opposita sententia negat.

279. Secundū ad veram, & realem conversionem unius in aliud
requiritur, ut terminus a quo secundum eam rationem, quia in
aliud convertitur, desinat esse; quod conditio etiam ab omnibus re-
cipitur, & ex Scoto *d. 1. cit. q. 1.* & probatur ex ipsa conversionis
definitione, quod enim convertitur, transit in id, quod converti-
tur, opus est igitur, ut secundum illud esse, secundum quod con-
vertitur, desinat, nunquam enim alium diceretur in nigrum con-
verti, nisi desineret esse album; Est tamen difficultas, an de ratio-
ne conversionis substantialis sit, ut terminus a quo desinat esse
simpliciter ex vi conversionis, an etiam sufficiat, ut tantum desinat
secundum quid, & ab aliquo mune subiectuali; Et quidem
Gavatus ex nollis *disp. 3. q. 4. c. 1.* satis probare censet, non semper
ad conversionem substantialem requiri terminum a quo de-
sine esse simpliciter, sed vel simpliciter, vel secundum quid,
motus quibusdam Scoti auctoritatis *4. dist. 11. q. 4.* quibus id in-
sinuare videtur; Quod etiam ratione suaderi potest, quia datur
aliquae conversionis, in quibus terminus a quo non desinit simpli-
citer, ut in conversione hominis in cadaver, terminus a quo est
anima rationalis, quae non desinit simpliciter, sed solum a mune-
re subiectuali informanti corpore; nam quando convertitur ho-
mo in cadaver, desinit solum subiectuali; igitur sola desitio
muneris subiectuali ad conversionem substantialem sufficiens
videtur; qua ratione aliqui docent, quod licet in omni conver-
sione requiratur, quod saltem desinat simpliciter terminus tota-
lis a quo, non tamen semper terminus formalis; ita Lugo *disp. 7.*
sect. 1. n. 10.

280. Communis tamen, & verior sententia docet in omni
conversione opus esse, ut terminus a quo desinat esse simpliciter secū-
dum illam rationem, sub qua est terminus a quo. Ratio est, quia
verū in aliud ex suo conceptu importat desinitio vi causalitatis
alterius, & desinare, seu transire in aliud; alioquin si non desinat
ret, non verē diceretur converti, sed potius coexistere, & perma-
nere cum alio; & propter D. Aug. *lib. 18. de Civitate. 18.* notavit,
non tulisse veras conversiones illas, quae Demoniis ante apud Gen-
tiles fiebant, ubi illi qui converti dicebantur in alia potius loca tra-
serebantur, & sic loquuntur Patres, qui contra Eucharistiam scrip-
serunt, & ex eo capere probant, non potuisse divinam naturā
in humanam converti; quā cū sit ens simpliciter necessarium,
non potest desinare esse, ita D. Leo Papa *epist. 11. ad Julianum Epil-*
scopum. Virgilius Martyr lib. 4. contra Eucharistiam, & alii Patres.
Et haec ratio militat, tū de termino totali a quo, quod est com-
positum, quod primario dicitur converti in aliud, tū de ter-
mino a quo formalis; enim verō si est terminus a quo conversionis,
convertitur, & si convertitur, desinat esse simpliciter secundum
illam rationem, sub qua est terminus a quo, quod si ita non desinat
jam non erit terminus a quo formalis conversionis; Ex quo patet,
ad exemplum allatum de homine in cadaver converso, quod mo-
ritur, in qua conversione anima secundum esse non desinit, non
enim est terminus formalis a quo talis conversionis secundum esse
simpliciter, sed ut unita corpori, sub qua ratione utriusque esse de-
sinit. Imō ex hoc exemplo cōmuni confirmatur sententia, aliud
enim est, substantiam verti in substantiam, aliud munus substan-
tiale unius in munus substantiale alterius; sicut ergo dici non po-
test munus substantiale unius, verbi gratia munus animae infor-
mandi corpus verti in munus substantiale alterius, scilicet formae
cadaveris, nisi munus substantiale unius, scilicet animae
simpliciter desinat, ita nec dici poterit una substantia verē in alia
converti, nisi substantia, quae vertitur, desinat esse simpliciter;
quia sub ea ratione formalis, sub qua unum dicitur in aliud verti,
debet desinare esse, alioquin sub eadem ratione verteretur, &
non verteretur, quod aliqui impliciter.

281. Denique hoc praefertim dicitur verari diximus *dist. 11.*
Phys. q. 1. 141. inter transmutationem substantialem, & conversio-
nem substantialem, seu transubstantiationem, quod transmutatio
substantialis denominatur praecipue ad terminum ad quem, transubstanti-
atio verō ad terminum a quo, quia est terminus unius substantiae
in aliam, & conversio in illam; qua ratione diximus ibi, non opus
esse substantiam ad quam terminatur transubstantiationem, accipere
esse de novo simpliciter, sed sufficere, & opus esse, quod se desinat
terminus a quo; si enim hic non desineret, conversio non daretur in
quia unum in aliud converti est unū desinare simpliciter in aliud
succedens ex vi definitionis ipsius, & terminus desinens, & a quo est
illud, qui dicitur converti, & transubstantiatus; atque ideo praefertim

tim ab isto converso dicitur substantialis, quia nimirum iste sub-
stantia sit in aliud desinit. Et hoc etiam expresse docuit Scot. *4.*
d. 1. quaest. 1. lit. C. ubi desinit, transubstantiationem esse transi-
tionem totalem substantiae in substantiam, substantiam, inquam, ut
ipse ibi explicat, sicut termini totaliter desinens esse; idem innuit
sub lit. D. ubi ait in transubstantiatione dici non posse, terminum
a quo aliter nunc se habere, quā prius, quia terminus a quo non
manet, & sic non se habet aliter, quā prius; idem patiter signifi-
cat *Deit. dist. 11. quaest. 2. §. Haec quaest. ubi* rursus ex eo capite pro-
bat, Deitatem non posse converti in creaturam, quia quicquid est
in Deo, est necesse esse idem, quod in aliud convertitur, debet
quantum ad esse, & non esse subesse virtuti convertentis, quae loca
etiam observavit Gavatus *loc. cit.* ubi proinde concludit, hanc sen-
tentiam esse communiorē, & longē probatiorē, ac magis de
mente Scoti, & optimē explicat, quo sensu Doct. *d. 11. q. 4.* locutus
sit, dum videtur, etiam oppositam tenuisse.

282. Ad rationem pro opposita sententia, iam negatum est, ter-
minum a quo conversionis hominis in cadaver esse animam ratio-
nalem, nam per mortem dicitur homo, & non anima verti in ca-
daver, & aliquo modo est terminus a quo secundum esse simpliciter,
sed, ut unita corpori, sub qua ratione utriusque desinit esse, unde
non desinit esse simpliciter, sed solum a munere subiectuali infor-
mandi corpus, ubi tamen advertendum est, hunc dicendi modum,
quod homo in morte vertatur in cadaver, verificari solum in sen-
tentia admittente in animam unam solam formam substantialem
& afferentem, in hominis interitu advenire non cadaveris formā
substantialem, in nostra verō sententia plures formas subordinatas
in animam statuente, sicut non admittimus, formam novam cada-
veris advenire, in hominis interitu, sed animam a corpore recedente
& solam corporeitatis formam remanere, ac proinde dari tunc
corruptionem animae sine nova generatione, ut dicitur *ex vi lib.*
*de Gener. consequenter neque admittere debemus, dati propriam
hominis conversionem in cadaver, quā si nova forma cadaveris
adveniat, & novum compositum generetur.*

Tertio dubitatur, an sicut ad veram, & realem conversionem re-
quiritur desitio terminū a quo simpliciter, ita patet requiratur
inceptio terminū ad quem secundum substantiam suam. Afirmant
Recentiores quamplures, quorum caput est Suarez *disp. 10. sect. 2.*
¶ 4. ratio est, quia si desinare debet terminus a quo substantialis,
potiori ratione terminus ad quem incipere debet, cūm potissimū
ad ipso converso substantialis specietur, & talis denomi-
netur. Constat igitur converso substantialis debet esse actio sub-
stantialis, ergo pro termino ad quem debet habere substantiam, quae
per ipsam efficiatur.

Dicendum tamen est, ad veram conversionem substantialem
opus non esse, ut semper terminus ad quem secundum esse sub-
stantialis incipiat esse simpliciter, ita Scotus passim, & plures Re-
centiores Vazq. Lugo, Amic. Averfa. Turrianus, Becanus, & alii cum
Scoto *4. dist. 11. quaest. 3. ad 1. prim. & cap. 10. H. & L.* quibus in
locis transubstantiationem totalem dividit tanquam genus in tres
species, scilicet in productivam, conservativam, & adductivam.
Sed translativam; Transubstantiatio productiva est, quia una sub-
stantia totaliter desinit esse, & in aliam convertitur, sibi succeden-
tem secundum novum esse simpliciter, Conservativa vero est, quia
una substantia desinit esse, & in aliam convertitur, sibi succedentē,
non quod novum esse simpliciter, sed quod idem esse praehabi-
tum, conservatam tamen ex vi definitionis alterius, ut explicat Doct.
quod *loc. cit. sub L.* eo nimirum modo, quo vermis desinens verē dicitur
in solem substantialem verti converti, & Sol verē dicitur illi
succedere in esse, si Deus prosequatur, Solem conservatē inesse ex
vi definitionis vermis, aliquid ipsum non conservaturus; hoc enim mo-
do potest utique aliquid converti in praesens, & admitti trans-
substantiationem in illud, non quidem per modum novae productionis
sed novae consecrationis in sensu explicativo. Transubstantiatio
tandem adductiva, seu translativa est, quia una substantia desinit
esse, & convertitur in aliam sibi succedentem, non secundum no-
vum esse simpliciter, sed secundum novum praesentiam, vel dicemus
de transubstantiatione, panis in Eucharistia; Terminus ergo tran-
substantiationis sit esse substantia absolute, & secundum se con-
siderata, quatenus abstrahit ab inceptio simpliciter, a conserva-
tione, & ab accessu, & per has diversas rationes ad hanc, vel illam
speciem determinatur, & requiritur terminus ad quem incipiat
esse simpliciter, si fuerit productiva; vel ut de novo consequatur
per habitudinem ad terminum a quo, si est conservativa; vel tan-
dem ad ex vi definitionis terminū a quo incipiat esse de novo, ubi an-
te non erat, si sit adductiva, vel translativa.

Et quidem, quod ad veram, & realem conversionem, ut sic, non
requiritur, quod terminus ad quem incipiat esse simpliciter, pro-
bati potest, tam ex conversione substantialis partiali, quā ex acci-
dentali, ex prima quidem, quia de facto dum modo nutritur, verā
tamen non fiat de novo secundum substantiam, sed tantum de no-
vo uniat materiam, sicut in conversione substantialis non semper
requiritur, ut terminus ad quem producat, sed sufficit, ut tamen

succedat in munus terminū a quo; Hoc idem probatur de acciden-
tali, si enim ponatur casus, quod Deus aliquam qualitatem v. g. al-
bedinem per se, & solitarie ex illentem producat sine subiecto, &
postea eam ponat in subiecto nigro auferendo nigredinem ab illo
planē subiectum illud nigrum verē dicitur in album converti, &
tamen albedo, quae est terminus istius conversionis, non produci-
tur de novo simpliciter, sed tantum succedit in eodem subiecto
in munus terminū a quo, scilicet nigredinis non ergo est de ratione
terminū ad quem conversionis, ut sic, quod accipiat esse simpli-
citer ex vi definitionis terminū a quo, sed sufficit, ut illi succedat, &
aliquo modo vices, & munus illius generat, sive producat secundum
esse simpliciter, sive non, ut magis infra patebit explicando
conversionem panis in corpus Christi in Eucharistia Sacram.

284. Ad rationem oppositae sententiae negatur paritas ex iam di-
ctis *nu. 281.* & ratio discriminis inter terminū a quo, & ad quem
iam assignata est *disp. 11. Phys. cit. q. 9. n. 142.* quia terminus a quo
est ille, qui denominatur convertus; & per consequens desinens in
aliud, atque ideo ex parte eius requiritur desitio simpliciter; at
verō terminus ad quem solum denominatur per conversionem
succedens termino a quo; hoc autem non est necesse, quod inci-
piat habere esse de novo, sed solum, quod succedat termino a quo
ex vi definitionis illius, quomodo concipitur, succedatque etiam ibi di-
ximus, transmutationem substantialem in hoc praesertim ad tran-
substantiationem distinet, quod illa ad terminum ad quem praecipue
specificatur, & denominatur, haec vero ad terminum a quo; de ter-
mino a quo in recto dicitur converti in aliud, non autem de ter-
mino ad quem, unde maior mutatio intelligitur requiri in termino
a quo, quā in termino ad quem, ideoque magis ex parte illius ratio
conversionis attendi debet, adhuc tamen etiam ex parte terminū
ad quem dicimus, esse conversionem substantialem, quia terminus in
quem sit conversio, verē est substantia, licet non de novo producat
tur, sed tantum de novo conservetur, vel adducatur ex vi defini-
tionis terminū a quo. Ad Conf. iam diximus *d. 11. Phys. loc. cit.* quod
sicut in transmutatione distinguitur actio transmutativa ab ipsa
transmutatione, quia transmutatio intrinsece solum respicit sub-
stantiam formā, & privationem, non autem agens; ita & in transubstanti-
atione, vel conversione unius substantiae in aliam actio conversa-
tiva ab ipsa conversione unius substantiae in aliam actio conversa-
tiva est, sicut solum conversione distinguitur debet, conversio enim intrinse-
ce respicit solum substantiam desinentem, ut terminus a quo, &
succedentem ex vi definitionis unius terminū ad quem, non autem
agens, quāvis magis igitur conversio in aliam verē esse sub-
stantialis dicitur, quia inter substantias veritas, & alia desinit sim-
pliciter, ut terminus a quo. & Sicut succedit ut terminus ad quem
ex vi definitionis illius actio tamen, sive productiva, quae ibi interve-
nit, non est semper substantialis, sed tantum quando transubstanti-
atio est productiva, & terminus eius ad quem accipit esse simpli-
citer; Gavatus *d. 3. q. 4. c. 2.* in resolutione huius argumenti actionē
conversivam ab ipsa conversione non distinguit, adeoque sicut con-
versio ipsa est substantialis, ita etiam concedit actionem conversivam
semper esse substantialem, quia ad id sufficit, quod termini
conversionis sint substantiales, & substantiantiter convertantur, licet
illud, quod per eam producat, sit accidens. Verū id probat tan-
tum conversionem inter substantias semper esse substantialem, non
autem actionē ipsam conversivam, quae praecipue termino producto
denominatur; quare melius est distinguere actionem conversivam
ab ipsa conversione, sicut actio transmutativa distinguitur ab ipsa
transmutatione, & dicere, conversionem inter substantias
modo iam explicato utique semper esse substantialem, non ta-
men semper actionem conversivam esse substantialem, nisi quan-
do conversio fuerit productiva, aut etiam conservativa, ut ad huc
magis patebit art. seq. n. 393. ubi declarabitur, quo sensu etiam
possit dici substantialis, quando est adductiva.

285. Quātō ad veram conversionem requiritur, ut inter desin-
tionem terminū a quo, & positionem terminū ad quem sit aliqua
connexio, seu ordo, ita ut una ex altera aliquo modo sequatur;
Ita passim docent omnes, & ex Scoto colligitur *loc. cit. dist. 11. q. 1.*
in fine, & hoc ipsum suadet ipsam conversionis nomen, transire
enim unum in aliud est hoc incipere, quando illud desinit, & quia
illud desinit, & si non ordinaretur ad invicem huiusmodi pro-
prietates mutationes conversionem integras, quia non haberet ra-
tionem terminū a quo, & alia rationem terminū ad quem; & sic
quando desinit formica, vel lapis, si tunc crearetur Angelus,
possent dici forma, vel lapis in Angelum converti, requiritur ergo,
ut res, quae recedit, & desinit, recedat & desinat ex vi in-
troductionis, & inceptationis alterius, & quae accedit, & inci-
piat, incipiat & accedat ex vi definitionis alterius.

Sed ad huc est difficultas, an haec conexio debeat esse physica,
& ex natura rei, an sufficiat, etiam si sit tantum moralis; & quidē
talem connexionem esse debere physicam, affirmant Recentiores
quam plures, Aversa, Mercurius, Pasqualigus, & Morandus, & alii,
talc nimirum, ut desitio unius sit eo quod ita patet alterius
& non tantū per accidens, & concomitantē conjungantur, sicut
cum lignum convertitur in ignem, ex naturalis actionis sit, quod
adveniente forma ignis desinat forma ligni, nec sufficit conexio
moralis

tus, non qua de facto actio illa esse substantiale influat in corpus Christi, sed quia de se efficacis est ad illud substantialiter producendum. si alibi non existeret, quod facis esse putant, ut haec actio ad huc dicitur transubstantiatio; Ita Recentiores aliqui cum Soto 4. *diffinitio. 9. questio. 2. artic. 4. s. aliter tamen arguit*, quod si uisens exemplum ab solutionis sacramentalis, quae etiam quando acta non confert gratiam, nec remittit peccatum, adhuc simpliciter absolutio dicitur deest, quia vim habet remittendi peccatum, quamvis de facto non remittat ob aliud impedimentum in peccatore repertum. Et in hac opinione etiam Doctor. nostrum fuisse, putavit Aretinus 4. *diff. 11. questio. 3. art. 7. eo quia quol. 10. lit. M.* conversionem istam dixit esse productivam aequivalentem, quia ipsa quantum est ex parte sua sufficeret ad hoc, quod corpus Christi acciperet esse per eam, nisi illud praehaberet.

Hunc dicendi modum reiecit Gavatus *disp. 3. questio. 4. cit. cum Amico, Caspensi, & aliis Recentioribus*, quia hinc sequeretur, ex vi verborum consecrationis non fieri actu conversionem panis in corpus Christi, ut Patres, & Concilia loquuntur, consequentia patet, nam aliud est, causam causae effectum, aliud est habere efficaciam, & virtutem ad illud causandum; primum dicit actuale influxum, secundum vero virtutem duntaxat in actu primo: ergo ad hoc, quod verba consecratoria dicantur actu convertere, & transubstantiare panem in corpus Christi, necessario exigitur, ut actu influat in illud; & si actu non influat, eo quia aliquid praexistit, neq; actu convertitur panem in corpus Christi. Sic etiam arguit Caspensis *disp. 4. sc. 3.* quia hic non est sermo de termino, quomodo potest habere transubstantiationem, sed de termino, quem de facto habet: ergo si de facto haec actio non influat in esse substantiale corporis Christi, de facto non datur transubstantiatio. Sic tandem arguit etiam Amic, *disp. 18. sc. 2.* quia haec sententia non assignat terminum ad quem conversionis actu, sed potentia; conversio autem, cum fit actualis, requirit terminum ad quem actu.

26. Haec tamen ratio, quamvis plausibiliter ab omnibus recepta, non convincit, quia ut iam notavimus *disp. 5. de Gener. questio. 3. cit.* verba consecrationis directe non habent, nisi virtutem verificandi orationem consecratoriam, quam componunt; haec autem verbi fiat ut ipso, quod ponitur corpus Christi sub speciebus, sive id fiat per modum eius productionem, sive per simplicem additionem, quare indirecte solum habent verba consecrationis virtutem producendi corpus Christi sub speciebus, quatenus si corpus Christi non esset in rerum natura, ad prolationem verborum produceretur, sed quia modo praexistit, talis virtus impeditur; Et in hoc sensu loquitur Doctor, *quol. 10. lit. M.* conversionem Euchar. dici posse productivam aequivalentem, quia quantum est ex parte sua, ipsa sufficeret ad hoc, quod terminus acciperet esse per eam, quod si non acciperet, id est, quia iam praehabuit illud esse; Nec satisfact, quod ait Gav. *loc. cit.* Doctor. ibi locutum esse de conversione conservativa, quae utiq; dici potest productiva aequivalentem, Nam ibi Doctor, absolute loquitur de conversione ista, quae modo datur, sive sit conservativa, sive adductiva tantum; nam adductiva quoq; in eodem modo dici potest productiva aequivalentem; quia, ut dicebamus, verba consecrationis directe non habent, nisi virtutem verificandi orationem consecratoriam, quam componunt, eo ipso quod corpus Christi ponitur sub speciebus, sive id fiat per novam conservationem, sive per simplicem additionem; Ad rationem itaque allatam neganda est consequentia, quod hinc sequatur, ex vi verborum non fieri actu conversionem panis in corpus Christi, nam Doctor ibi supponit de facto per consecrationem fieri conversionem, vel adductivam, & ad istam conversionem posse dici productivam aequivalentem, ut patet legenti textum; unde ex hoc sequitur, solum non fieri conversionem actu productivam, quod gratis concedimus; at hinc inferre non licet, nullam absolute fieri conversionem; sed committitur fallacia arguendo ab inferiori ad superius affirmativam, nam esse potest, quod fiat actu conversio conservativa, vel adductiva, quae non fit productiva, nisi virtualiter, & aequivalentem, modo iam explicato; in hoc igitur sensu optime defendi potest, conversionem Eucharisticam, quae de facto datur, esse productivam, non formaliter, & actualiter, sed virtualiter, & aequivalentem; & in hoc sensu etiam defendi potest, actionem illam conservativam esse substantialem, quatenus quantum est de se, virtutem habet de novo producendi corpus Christi, si iam non praexistat.

197. Secundae Classis Auctores, quorum caput est Suarez *diff. 50. sc. 4. c. 6.* opinantur, substantiam corporis Christi esse terminum formalem huius actionis conservativae, quia verba consecrationis de facto re vera influat in corpus Christi ipsum esse substantiale, & propterea haec actio re vera est substantialis, quia tamen de facto corpus Christi esse praexistens, dicunt, talem influxum non habere modum productionis, vel reproductionis, sed solum consecrationis; & hoc modo etiam posse dici, illa actio esse sufficientem productioni termini, si alibi non esset, nunc autem de facto habet solum rationem actionis conservativae; & hunc etiam dicendi modum, ut de mente Scoti probabilem *quol. cit.* tenent Aretinus *loc. cit.* & Faber *disp. 45. n. 50. & 51.*

Sed hunc etiam dicendi modum refellit Gavatus *loc. cit.* ut improbabilem, & a mente Doctoris alienum, tribus rationibus, quae apud ipsam videri possunt; Sed quamvis eodem modo defendi nequeat eo modo, quo asseritur ut Suarez *loc. cit.* ubi duas admittit actiones totales respectu eiusdem effectus; eo tamen modo, quo innuuntur a Soto *quol. 10. cit. lit. Z.* bene defendi potest, ut diximus *disp. 5. de Generat. q. 8. n. 185.* pro quo notandum est Soto ibidem ut etiam Aretinus advertit *loc. cit.* illud dici succedere, & in aliud converti, quod ad destinationem alterius novum esse recipit, aut in esse, quod habet, conservatur, ita quod nisi aliud desineret, ipsum non reciperet novum esse, nec in esse, quod habet, conservaretur; ex quo sequitur, de ratione successionis, & conversionis non esse, quod succedens sit in eadem materia, sub eisdem accidentibus, vel in eodem loco, in quibus fuit id, cui succedit, unde si Deus conservaret Solem in Caelo ad destructionem vermis in terra, alius non conservaturus, in tali casu Sol quantum ad esse, in quo conservatur, succederet vermi, & vermis desinens diceretur in Solem converti; Haec itaque ratio dicitur *disp. 5. de Generat. loc. cit.* quando etiam transubstantiationem Eucharisticam ponere vellemus, non tantum adductivam, sed etiam productivam, sane non deberet poni per modum productionis, sive novae reproductionis corporis Christi, sed veluti per modum novae consecrationis, ut explicat Doctor *loc. cit.* eo nimirum modo, quo vermis desinens verit diceretur in Solem converti, & Sol diceretur vere illi succedere in esse, si Deus profecutus Solem diceretur in esse ex vi desinens vermis, alius ipsam non conservaturus; hoc enim modo ibi dicebamus, posse utique aliud converti in praexistens, & admitti transubstantiationem in illud, non quidem per modum novae productionis, sed novae consecrationis in sensu iam explicato; sic enim non ad mittitur plures actiones totales respectu eiusdem effectus, sed unica tantum, conservatio enim aeternitatis Christi, & conversio substantiae panis in illud in casu posito esset una, & eadem actio in re proveniens a Deo, licet formaliter, & secundum diversas habitudines essent diversae; Ex qua doctrina solvuntur, non solum rationes Gavati, sed etiam Hiqui *loc. cit.* ubi conel. 3. ex eo capite probat, transubstantiationem non posse poni per modum novae consecrationis corporis Christi in Eucharistia, quia implicat, eiusdem effectus duas totales causas dari posse; Solvuntur inquam, illae rationes ex hoc principio procedentes, quae supponunt, Deum in tali casu ex vi desinens panis sub speciebus conservare corpus Christi sub illis positi, data hypothese, quod alius non esset ipsam conservaturus, quia data hypothese iam patet, quod unica tantum esset eius conservatio tam in esse naturali, quam in esse sacramentali.

Dices, substantia corporis Christi non potest in Euchar. conservari per illam actionem, quae conservatur in Caelo, quia in Caelo conservatur naturaliter, in Euchar. supernaturaliter, & actio, quae conservatur in Caelo, ex natura sua requirit extensionem localem, non vero actio, quae conservatur in Eucharistia, sed modum existendi indivisibilem; ergo conservari debet in Eucharistia per novam actionem substantialem, atque ideo sunt distinctae actiones.

Negatur assumptum, cum enim idem omnino corpus substantialem immutat in Caelo, & in Eucharistia, eadem quoque actione substantialem conservatur utrobique, non enim variatur substantialem conservatio rei ad variationem locorum, quae est tantum accidentalis, sed tantum ad variationem rei conservatae, vel conservatis; ad probationem assumpti dicendum, quod aliud est loqui praesice de substantia corporis Christi, & aliud loqui de modo extensionis, & inextensio, quo hic, & ibi reperitur; haec praesentia divisibilibus, & indivisibilibus atque diversa actione conservantur, at substantia corporis Christi in se spectata utrobique eadem actione substantialem conservatur.

298. Tertiae tandem Classis Auctores opinantur, conversionem panis in corpus Christi esse transubstantiationem, non productivam, nec conservativam, sed adductivam, vel transactivam, & actionem per quam Christus in sacramento ponitur realiter, & formaliter esse actionem, per quam producitur praesentia sacramentalis Christi ad species panis, & vini, quia hoc verum est, quod fit in hoc sacramento; ut Christus, qui erat in seipso, fiat praesens speciebus, & in hoc consistit huius sacramenti mysterium, & hanc actionem vocant additionem, quia corpus Christi non per motum localem fit praesens speciebus, sed per quandam aliam simplicem mutationem constituitur in sacramento, quia Christus nec deserit locum Caeli, sed ibi semper permanet, nec successive devenit, ut fiat praesens speciebus, nec transit per medium, sed statim, & immediate fit praesens; Haec est expressa Scoti sententia 4. *diff. 11. q. 3. s. quantum ergo ad istum articulum*, ubi ait, quod transubstantiatio non potest duobus modis, uno modo quod fit ad substantiam, ut per ipsam accipientem esse; alio modo, ut sit ad substantiam, ut per ipsam accipientem esse hic; prima potest dici productiva sui termini ad quem, secunda adductiva, quia per ipsam adducitur terminus, ut sit hic; transubstantiatio primo modo non potest esse ad substantiam, quae praesens, quia non videtur posse poni in substantiam manentem secundum esse sui antiquum.

quum, sed secundo modo bene potest esse in praesentibus, quia potest fieri de novo praesens hic, ubi fuit terminus ad quem, manens tamen ubi erat prius; ita Scotus *loc. cit.* Unde ad hanc Transubstantiationem requiritur, ut corpus Christi fiat praesens verum, & realiter accidentibus panis, ita ut corpus, quod prius non erat praesens sub accidentibus, post consecrationem fiat praesens, Quia vero duo priores re minime scilicet panis, & corpus sunt substantiales duo posterior non praesentia, & praesentia sunt accidentales, specificandae actiones, & transiciones ex per se terminis, eunt duae per se actiones partiales, una conservativa altera adductiva in una actione totalis; quae dicitur Transubstantiatio adductiva, ut magis explicabitur infra.

299. Et hanc sententiam antiquis secuti sunt D. Bonaventura, Major, Rubion, Malron, Altensis, Petrus de Aliaco, Ricardus, & alii; ex modernis vero Bellarminus, Vaquez, Turrianus, Averfa, Beccanus, & Scottus passim, Poncius, Hiqui, Gavatus, Brancatus, Rada, Hiribarnes, & alii ut potest magis congruam ad explicandum huius sacramenti mysterium, ut de facto insitutum est; etenim absolute loquendo post fieri salvam conversionem substantiae panis in corpus Christi abque tali praesentia concomitante, quia non necessarium est vi conversionis ipsi fieri ponitur terminus ad quem ubi erat terminus ad quo, ut supra probatum est num. 288. sed ex vi conversionis, ut adductivae; & praesentia requiritur ad finem conversionis, ut fit de facto, quatenus terminus conversionis, quod est corpus, demonstratur post se signum demonstrativum vocale, & reale ideoque dicebamus *loc. cit.* num. 288. quod si conversio consideretur, ut sacramentalis, ponitur necessarium ex vi ipsius corpus Christi sub accidentibus panis, quia habet annexam aliam mutationem, quae de non praesente fit praesens, ut notat Doctor *diffinitio 11. cit. qu. 3. sub N. & rursum quol. sub N.* Duplex igitur potest considerari successio inter terminos conversionis, alia est in essendo simpliciter, & haec spectat ad conversionem productivam, vel conservativam; alia est in successione in praesentia, ubi fuit terminus ad quo, & haec pertinet ad adductivam; quare cum ad esse sacramenti requiratur, ut corpus Christi succedat substantiae quoad praesentiam sub eisdem accidentibus, ut primum, & unicum contentum per modum significati, ut sacramentum de facto insitutum est; magis congrua est transubstantiatio adductiva ad explicandum conversionem Eucharisticam, quam productiva, & conservativa, quia ex vi istarum non ponitur terminus ad quem conversionis, ubi praesens terminus quo. Et quamvis prima successio in esse sufficiat simpliciter ad naturam transubstantiationis, quae salvari potest, etiam corpus Christi non ponitur hic, sed alibi, & recipitur esse, cum esset connexus non esse substantiae panis totale, tamen non sufficit esse sacramenti, ut est de facto insitutum, sed requiritur successio in praesentia, quam Doctor *loc. cit.* explicat per esse hic, quod totum etiam notavit Hiquus *d. 11. qu. 3.*

300. Adhuc tamen discrepant Auctores huius opinionis in assignationem termini formalis conversionis Eucharisticae, etenim Rada, Hiribarnes, Averfa, & alii dicunt, terminum formalem istius conversionis esse praesentiam, quae corpus Christi fit de novo praesens speciebus, materiale vero esse corpus Christi secundum substantiam; sive terminum partialem esse relationem praesentialem totalem vero corpus Christi praesens; Alii vero asserunt, terminum formalem transubstantiationis esse substantiam corporis Christi secundum suum esse substantialem antiquum, & relationem vero praesentialem esse terminum concomitantem, qui modus loquendi conformior est Scoti *loc. cit.* Hec autem contentio ex eo ortu duxit, quod aliqui actionem conservativam, vel transubstantiatiivam ab ipsamet conversione, & transubstantiatione non distinguunt, ideo terminum conversionis confundunt cum termino actionis conservativae, sive productivae, sive adductivae, quia tamen error est manifestus, ut enim diximus *art. praeced. n. 284.* sicut in transubstantiatione actio transmutativa ab ipsa transmutatione diffingitur; ita in transubstantiatione, & conversione unius substantiae in aliam, actio conservativa, vel transubstantiatiiva ab ipsa conversione, & transubstantiatione diffingitur debet, & sicut transmutatio intrinsece solum respicit subiectum, formam, & privationem, non autem agens; ita & conversio intrinsece solum respicit substantiam desinentem, ut terminum a quo, & succedentem, sed ex bene dicitur illius terminum ad quem non autem agens, unde bene dicitur Vaquez *disp. 181. c. 11.* quem sequitur Turrianus *opus. 14. disp. 1. dub. 16.* concludens in sententia Scoti transubstantiationem, vel conversionem in se confederatam non esse actionem alicuius termini productivam, vel adductivam, sed esse relationem quandam, & ordinem mutationis vel potius verionis unius substantiae in aliam; ut patet ex eius definitione superius assignata ab initio quaestio 11. 273. quod est transitus totius unius substantiae in totam aliam substantiam, qualis intervenit in sacramento Eucharisticae, in quo tota substantia panis transit in corpus, & tota substantia vini in sanguinem Christi; ac proinde habet pro termino formali substantiam corporis, & sanguinis Domini; praesentiam vero solum concomitantem.

Mel. in quaest. sentent.

301. Dices, hoc esse contra omnes Scholasticos, quia omnes disputant determinos ad quem transubstantiationis, & ad transubstantiatio sit actio productiva vel solum adductiva corporis Christi; ergo supponunt omnes, aliquam importare actionem Res, licet de hoc disputet omnes Scholastici, ac etiam Scotus ipse; adhuc tamen ipse negat transubstantiationem in aliqua tali actione consistere, & solum disputat an hanc, vel illam connotet concomitantem; Et hoc totum optime advertit Hiquus *diff. 11. cit. q. 3. s. quantum ergo ad istum articulum*, ubi ait, quod in sententia Doctoris transubstantiatio secundum conceptum essentialem, & formalem nihil includit, nisi quod sit mutatio, vel potius versio totalis unius substantiae in aliam, & non includit, quantum est ex se, ullam actionem productivam, vel adductivam; nam haec actiones possunt stare sine ulla conversione, ut si adduceretur corpus Christi sub speciebus, simpliciter manente substantia panis, vel si aliquid aliud produceretur absolute in esse, & non per conversionem alterius in ipsum, non haberetur transubstantiatio, aut aliquid eius; Potest tamen sumi transubstantiatio non solum secundum illud, quod formaliter includit in esse conversionis totalis, sed etiam prout habet aliquid concomitantis, & sic potest variari per accidens, & secundum concomitantia diffingui una transubstantiatio ab alia; & talis est distinctio, qua Doct. *loc. cit.* discernit transubstantiationem productivam, & adductivam inter se, non quidem in esse transubstantiationis, aut conversionis in se, & quidditative; sed ratione concomitantia, quia alia connotat actionem productivam terminativa vero solum adductivam, quae est differentia accidentaliter duntaxat, non vero essentialis, aut per se transubstantiationis; & ita conceptus verbi se declarat Doctor *d. 8. q. 3. infra M.* dum ait, quod transubstantiatio secundo modo dicta, scilicet adductiva includit mutationem quandam ad simplicem praesentiam circa terminum ad quem, & ratione istius mutationis annexae bene potest terminus ad quem esse per illum, ubi non praesens; & idem expressus habet *quol. 10. sub N.* dum inquit, quod nunc in Eucharistia substantia corporis Christi est per se terminus transubstantiationis, licet concomitetur praesentia illa, qua de novo est praesens speciebus panis; quibus verbis docet, quod supra dicebamus, praesentiam praesentiam esse terminum concomitantem transubstantiationis duntaxat.

302. Ex his itaque concludendum est, terminum formalem transubstantiationis esse substantiam corporis Christi secundum suum esse substantialem antiquum, & praesentiam relationem vero praesentialem in corporis Christi fundatam, & ad species terminatam esse terminum concomitantem, quatenus transubstantiatio adductiva includit mutationem quandam ad simplicem praesentiam circa terminum ad quem, ratione cuius, potest esse ubi non praesens, & ubi praesens terminus ad quo, ut Doct. declarat *loc. cit.* Ita Hiquus, Gavatus, Brancatus, & alii pollicentur Scotiae; quod licet deducitur ex Concilio, & Patribus per hanc transubstantiationem asserentibus, fieri conversionem totius substantiae panis in substantiam corporis Christi, & totius substantiae vini in substantiam sanguinis ergo substantia corporis, & sanguinis sunt terminus formalis huius transubstantiationis, non quidem secundum esse novum, sed antiquum praexistens, Consequentia patet, quia ille est terminus formalis conversionis, in quem terminus a quo convertitur; sed substantia panis convertitur in substantiam corporis Christi, non autem in relationem praesentialem, licet huiusmodi relatio concomitetur, ergo substantia corporis Christi est terminus formalis huius conversionis; relatio vero praesentialem ad species in eo fundata est solum terminus formalis actionis adductivae annexae, non autem ipsius conversionis, nisi concomitantem, quae omnino distinguenda est ab actione conservativa, ut supra dictum est.

Sed dices, formalis terminus actionis est id, quod de novo fit in effectus; sed in corpore Christi nihil fit de novo, nisi praesentia realis sub speciebus; ergo illa erit formalis terminus huius actionis. Respondeo, gratis concedendo, terminum actionis ad ductivae annexae cum conversione esse praesentiam eius realem sub speciebus, non tamen ipsius conversionis formaliter sumptae, quae in actione non consistit, ut diximus, sed in ordine, & transitus substantiae desinentis totaliter in aliam sibi succedentem, quae in proposito est corpus Christi secundum suum esse substantialem. Dices tertio, secundum illud aliquid est per se terminus ad quem conversionis, etiam sub ratione conversionis formaliter considerata, secundum quod succedit termino a quo; sed corpus Christi succedit panis desinenti secundum illam praesentiam tantum, quam de novo acquirit, & non secundum esse substantialem; ergo est per se terminus praesentiae talis conversionis secundum quod habet illam praesentiam, & concomitantem tantum.

303. Respondeo, hoc argumentum a Soto adduci, & solvi in utroque loco citato, & quidem *d. 11. quaest. 3. infra N.* negat minor, quia etiam in transubstantiatione adductiva substantia corporis Christi succedit substantiae panis ex vi desinens illius, & quidem secundum esse substantialem, non tamē habet esse substantialem novum, sed tantum praesentiam novam. Deinde *quol. 10. lit. N.* addit, quod ista conversio in praesentibus sine aliqua novitate in substantia est productiva termini aequivalentem, quia si terminus non esset in